

Huomioita koskien asetusluonnosta VN/23102/2020 sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksista

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuosikymmenen ajan useissa hankkeissa ja raporteissa nähnyt tärkeäksi edistää apteekkien integraatiota muuhun sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Avohuollon apteekeilla on lakiin perustuva tehtävä lääkkeiden oikean ja turvallisen käytön edistämisessä, ja apteekit ovat tärkeä osa asiakaan lääkehoitoprosessia. Apteekissa pitkäaikaissairas kohdataan vähintään 3 kuukauden välein, tyypillisesti vielä useamminkin. Apteekeissa käydään vuosittain 60 miljoonaa kertaa ja apteekeista toimitettiin 68 miljoonaa reseptiä vuonna 2020.

Lääkehoidon kustannusvaikuttavuus varmistetaan lääkkeiden oikealla käytöllä ja oikeaa käyttöä tuetaan lääkehoidon seurannalla. Apteekin resurssi on edelleen alikäytetty. Lääkityslistan valmistelussa kannattaa huomioida apteekkien mahdollisuus tukea potilaiden lääkehoitojen onnistumista, lääkitysturvallisuutta sekä muita terveydenhuollon toimijoita, erityisesti lääkäreitä heidän omassa työssään, vastaavalla tavalla kuin erikoissairaanhoidon piirissä tapahtuvan sairaala-apteekkitoiminnan osalta. Erikoissairaanhoidon ja avohoidon välille ei tule tehdä eroa käytössä olevien työvälineiden tiedonsaantioikeuksien osalta, kuten nyt asiakastietojen käyttöoikeuteen liittyvässä asetusluonnoksessa ehdotetaan.

Asetusluonnoksessa kuvatuista terveydenhuollossa annettavista palveluista (3 §) puuttuu avohuollon apteekkien palvelut. Apteekit hoitavat julkista palvelutehtävää; avohuollon lääkehuoltoa. Apteekkien tehtävien huomiotta jättäminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevassa asetuksessa aiheuttaa keskeisen, epärationaalisen esteen tilanteessa, jossa kahden merkittävän toiminnan muutoksen, Kanta-lääkityslistan ja hyvinvointialueuudistuksen, odotetaan parantavan avohoidossa toteutettavan lääkehoidon turvallisuutta.

Esitämme luonnoksen kohtaan 3 § Terveydenhuollossa annettavat palvelut lisättävän:

15) avohuollon apteekkipalvelut

Esitämme asetusta koskevaan perustelumuistion kohtaan Terveydenhuollossa annettavat palvelut (s. 6) lisättävän:

15) avohuollon apteekkipalvelut

Avohuollon apteekkipalveluilla tarkoitetaan resepti- ja itsehoitolääkkeiden toimittamista sekä lääkeneuvontaa, jossa varmistetaan lääkkeen oikea ja turvallinen käyttö. Apteekista toimitetaan lääkkeet niin kotonaan asuville kuin sosiaalihuollon palvelujen (kotihoito, sosiaalihuollossa annettavat terveydenhuollon palvelut) piirissä oleville kansalaisille. Apteekkipalvelut sisältävät lisäksi lääkkeiden toimittamisen sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden käyttöön sekä avohoidon yksiköiden lääkitysturvallisuutta parantavat asiantuntijapalvelut (ml. lääkkeiden koneellinen annosjakelu, auditoinnit, lääkityksen tarkistukset ja arvioinnit, konsultaatio).

Asetusluonnoksen kohdassa 7 § oikeudesta potilaan perustietoihin ja lääkitystietoihin on jätetty ulkopuolelle avohuollon apteekkipalveluissa toimivat terveydenhuollon ammattihenkilöt. Niin ikään asetuksessa tulisi huomioida avohuollon apteekkien tarjoamat klinisen farmasian palvelut (mm. lääkehoidon arviointi, annosjakelupalvelu), joiden toteuttamisessa tarvitaan tietoa potilaan keskeisistä terveystiedoista, kuten diagnoosit, riskitiedot ja lääkitys.

Terveydenhuollon kenttä on jatkuvassa muutoksessa ja hyvinvointialueilla lähdetään rakentamaan uusia toimintamalleja. Lainsäädännöllä ei tule kahlita toimintamallien muutoksia, vaan lainsäädännön tulee tukea toiminnan kustannustehokasta kehittämistä. Lainsäädännön tulee olla mahdollistavaa ja organisaatioille tulee antaa mahdollisuus kehittää toimintaansa ja hyödyntää terveydenhuollon ammattilaisten osaamista optimaalisella tavalla.

Ostopalveluiden ja konsultaatiopalveluiden hyödyntäminen on osa nykyaikaista sote-palveluiden järjestämistä. Tarpeettoman yksityiskohtaiselle säätelyllä (esimerkiksi toimipaikkaan sidotut käyttöoikeudet) vaikeutetaan erilaisten toimijoiden ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaamisen hyödyntämistä. Apteekkariliitto ja Farmasialiitto kannattavat kirjausta, jossa terveydenhuollon ammattihenkilöillä on oikeus työtehtävissään tarvittaviin välttämättömiin asiakastietoihin. Käyttöoikeusasetuksessa olisi syytä pysytellä tällä tasolla.

Ymmärrämme, etteivät tässä kirjeessä esitetyt huomiot välttämättä ole huomioitavissa nykyisen lainsäädännön puitteissa. Pyydämme kuitenkin huomioimaan ne kiireellisinä heti, kun farmasian ammattilaisten oikeudet huomioiva asiakastietolaki on saatettu voimaan.

Charlotta Sandler
farmaseuttinen johtaja
Suomen Apteekkariliitto

Maija Pirttijärvi
puheenjohtaja
Suomen Farmasialiitto